

למעט את התיפלה.

סברוה, סברו בני הישיבה לומר, **הא דאמרינן** "אבל עוקרין עמו", **מני**, **רבי עקיבא היא**.

כלומר, אפילו לדעת רבי עקיבא, **דאמר**, "המקיים בכלאים לוקה", כדלהלן, בכל זאת מותר לקיים על מנת לעקור ולמעט את התיפלה.

והיכן נשנו דברי רבי עקיבא:

דתניא בברייתא: "**חמנכש**, והמחפה [אחר הזריעה, חופה עליהם עפר], **בכלאים**, אף על פי שלא זרעם, כיון שרוצה בפעולה זו להצמיח פירות כלאים, לוקה.

רבי עקיבא אומר, אף המקיים פירות כלאים, (55) לוקה.

מבארת הגמרא: **מאי טעמא דרבי עקיבא**

וצדדי הספק: **מי אמרינן** כיון דהפועל רוצה בקיומו של היין, כדי שיוכל לבא ולשברו, וליטול שכרו, **אסור**. (52)

או דלמא, כל פעולה שאדם עושה כדי למעוטי תיפלה (53) [למעט מציאות של איסור בעולם], **שפיר רמי**.

אמר רב נחמן: **ישבור ותבא עליו ברכה**. דהיינו, שכרו מותר.

לימא [לכאורה, דברי הברייתא דלהלן] **מסייעים ליה**:

שהרי שנינו: "**אין עודרין** [חופרים] **עם העובד כוכבים בכלאים**", (54) **אבל עוקרין עמו זרעי כלאים**, כדי להשליכם לאיבוד, **כדי למעוטי את התיפלה**".

ואף על פי שהפועל רוצה בקיום הכלאים, שלא יעקרו מאליהם, אלא יעקרום הוא, כדי שיטול עליהם שכר, בכל זאת מותר, כדי

א-טו

54. התוספות כתבו, שהברייתא עוסקת בכלאי זרעים, הנוהגים רק בארץ ישראל, וכמאן דאמר "אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל". ולכן, ישנו איסור כלאים אף בשדה גוי.

אך אין להעמיד בכלאי הכרם, האסורים בהנאה, שאם כן, מדוע לרבנן מותר לקיימם בשכר, הרי משתכר באיסורי הנאה? עד כאן דברי התוספות.

אמנם, עיין חזון איש (יו"ד קפ' סק"א), דלמסקנת הגמרא, ד"למעוטי תיפלה שרי", אם כן אף בכלאי הכרם לא חשיב כמשתכר באיסורי הנאה במקרה שבא למעט את התיפלה. (עיין שם שישב לפי זה את דברי הרמב"ם).

55. כגון אם עשה להם גדר כדי לקיימם. רש"י. ומבארים התוספות, שאם לא עשה גדר, אלא

לכתחילה להשתכר מעבודה בשבירת יין נסך, והספק היה רק האם גזרו בדיעבד לאסור את שכרו.

אמנם, למסקנא פשט רב נחמן שמותר להשתכר אף לכתחילה.

52. כיון שישראל מצווה לבטל עבודת כוכבים, לפיכך אסור לו לרצות בקיומה. רש"י.

53. "תיפלה" מלשון "תפל" (עיין איוב א' כב' "בכל זאת לא חטא איוב ולא נתן תיפלה לאלהים", ובפירושו האבן עזרא שם).

דהיינו, דבר גרוע המחוסר תיקון, ואין לו קיום. (עיין פירוש הרד"ק יחזקאל יג' י', וברש"י שם כב' כז').

שאסר אף קיום כלאים בלא זריעה?

אמר קרא (ויקרא יט' יט') **"שדך לא תזרע כלאים"**.

אין לי איסור אלא על ה"זורע", איסור על ה"מקיים" מניין?

תלמוד לומר: "לא כלאים".

כלומר, נאמר בפרשת כלאים "בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים", ודרשינן את המילה "שדך" גם לפניה וגם

לאחריה, כאילו נכתב "כלאים שדך לא", (56) ומשמעו, שבא הכתוב להזהיר שלא ימצאו כלאים בשדה. (57)

מכל מקום משמע, גם לדעת רבי עקיבא שאסור לקיים כלאים, היינו דוקא כשרוצה בקיומם ממש, ואילו בא למעוטי תיפלה, שרי.

דוחה הגמרא: לא.

הא דאמרינן "אין עודרין עם העכו"ם בכלאים, אבל עוקרין עמו", מניין רבנן היא.

הניחם לגדול בלא מעשה, אינו לוקה. כיון שלדעת רבי עקיבא, לאו שאין בו מעשה אין לוקים עליו. (כמבואר במכות ד' ב').

אמנם, לדעת הערוך, אף אם לא עשה מעשה, אלא הניחם לגדול, לוקה עליהם.

ואכן, יעויין בתוספות (בבא קמא פא' א', ד"ה אין מחיבינן), שהעמידו את דברי רבי עקיבא, כשלא עשה מעשה, והא דאמר "המקיים בכלאים לוקה", אין הכונה למלקות ממש, אלא לומר שיש בו איסור.

ובאופן אחר, אפשר לומר על פי המבואר בתוספות (שבועות ד' א' ד"ה ר"ע), שדחו את ראית התוספות בסוגיין מהגמרא במכות (ד' ב'), וכתבו, שאפשר לומר אף בדעת רבי עקיבא, "לאו שאין בו מעשה לוקין עליו". ואם כן, אף אם יקיים כלאים בלא מעשה, ילקה. (ועיין מצפה איתן).

והנה, התוספות בסוגיין הקשו על פירוש רש"י, דאם נאמר ש"המקיים בכלאים", מדובר כשעשה מעשה, אם כן, אין להוכיח מכאן למקיים ביין נסך, שלא עשה מעשה?

ותרצו, כיון שבסופו של דבר הוא עושה מעשה ביין נסך, [היינו, כאשר שוברו לבסוף], ומעשה זה מגלה על מחשבתו, שחשב לקיימו

עד שישבור, חשיב כ"לאו שיש בו מעשה". הגאון רבי עקיבא איגר (בגחיון הש"ס), הקשה על קושית התוספות, מדוע נדחקו לומר, שגם ביין נסך איכא מעשה, הלא אפילו אם אין מעשה, מכל מקום יש איסור, ואם כן שפיר אפשר להוכיח מהמקיים בכלאים, שגם במקום שיש איסור לקיים, מכל מקום אם בא למעט את התיפלה מותר? והניח קושיא זו בצריך עיון. השער המלך (הלכות כלאים), מבאר, שקושיית התוספות היתה, אם נאמר שרבי עקיבא עוסק רק באופן שיש מעשה, אם כן, מנלן שבמקום שאין מעשה יש איסור, שמא אין כלל איסור בקיום בלא מעשה? ועיין עוד בחתם סופר.

56. דרשה כעין זו מצינו לעיל (כ' א'): "לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה, או מכור לנכרי", ודרשינן "תתננה" ו"מכור" למעלה ולמטה.

וכן במסכת בבא מציעא (סא' א'): "את כספך לא תתן בנשך, ובמרבית לא תתן אכלך", ודרשינן למעלה ולמטה, "את כספך לא תתן בנשך", "בנשך ובמרבית לא תתן אכלך".

57. רש"י (מכות כא' ב') מבאר, דהוי מצי

למעט את התיפלה מותר אף בחנם. (58)

מסיקה הגמרא: מכל מקום מדברי רבי יהודה, נשמע לרבי עקיבא. ונוכח, שגם במקום שיש איסור לקיים, אם מקיים על מנת לעקור ולמעט את התיפלה, מותר.

וכך ההוכחה: לאו [האם לא] אמר ר' יהודה "אסור ליתן להם מתנת חנם", אבל בכל זאת, אם עובדו כדי למעוטי תיפלה, שפיר דמי?

אם כן, לדעת רבי עקיבא נמי, אף על גב דאמר רבי עקיבא "המקיים בכלאים לוקה", אם מקיים על מנת למעוטי תיפלה, שפיר דמי. (59)

והוא הדין ליינ נסך, מותר לעבוד עם הגוי

הסוברים שאין איסור קיום בכלאים. ולכן מותר לעקור עם הגוי כלאים. וממילא אין להוכיח מכאן שמותר לשבור עם הגוי יין נסך.

מקשה הגמרא: אי כדעת רבנן, מאי איריא "עוקרין", אפילו קיומי נמי שפיר דמי?

כלומר, מדוע הברייתא חידשה לנו רק שמותר לעקור כלאים, הרי לשיטת רבנן מותר אף לקיימם?

מתרצת הגמרא: הכא במאי עסקינן, כגון דקא עביד בחנם [שעקר את הכלאים בחנם].

ור' יהודה היא, דאמר "ליתן להם מתנת חנם אסור". והתחדש בברייתא, דמכל מקום

כלאים מדרבנן. והתירו לעבור על "לא תחנם" כדי למעט תיפלה דרבנן.

רבי אליעזר משה הורביץ (אב"ד בפנינסק, לפני כמאה ועשרים שנה), הציע באור מחודש בדברי הגמרא: ולדבריו, אפשר לומר שכאשר הגמרא תרצה "הכא במאי עסקינן כגון דקא עביד בחנם", כונתה לומר, שאפשר להעמיד אף כדעת רבי עקיבא, וכיון שעושה בחנם, אם כן אינו רוצה בקיומו, ואין כאן איסור קיום תיפלה, אלא רק משום מתנת חנם, כרבי יהודה. אמנם דעת רש"י והתוספות אינה כדבריו.

יתרה מזאת, דעת הרמב"ן, (עיין ר"ן דף לא' א' בדפי הרי"ף), שגם במקום שעובד עמו בחנם, אסור. משום שרוצה בקיומו.

59. הר"ן בפרק השולח (גיטין, כ' ב' בדפי הרי"ף, ד"ה כל המשחרר), כתב, שהאיסור לשחרר עבד לחירות, שייך רק אם משחררו בחנם, אך אם האדון מקיים בשחרורו מצוה, אין זה חנם, אלא הרי הוא כנוטל דמיו, ומותר. ולפי זה, הקשה הגאון רבי עקיבא איגר

למכתב "בהמתך כלאים לא תרביע", כמו שכתוב בהמשך "בגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך", ומדלא כתב כך, אלא הסמיך את המילה "כלאים", ל"שדך", דרשינן "כלאים שדך לא".

אמנם בסוגייתנו, כתב רש"י, דהוי מצי למכתב "לא תזרע שדך כלאים", ומדכתיב "בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים", והסמיך "שדך לכלאים", דרשינן "כלאים שדך לא".

וצריך באור, מהיכי תיתי לומר שעדיף לכתוב "לא תזרע שדך כלאים", יותר מאשר "שדך לא תזרע כלאים"? ועיין חתם סופר.

58. הגאון רבי עקיבא איגר (שו"ת, קמא, קצד' ד"ה ובדברי הרי"ן), הקשה, הרי לדעת רבנן אין כל איסור בקיום כלאים, ואם כן, מדוע נתיר לעבוד עם העכו"ם בחנם כדי למעט את התיפלה, והלא לדעת רבנן אין בכך שום ענין? והניח בצריך עיון.

החתם סופר מתרץ על קושייתו: צריך לומר, שלמסקנא, גם לדעת רבנן יש איסור לקיים

לשבור כדי יין נסך, ושכר הפעולה מותר בהנאה.

ביד עובד כוכבים, כגון שמכר עבודת כוכבים שלו, מהו? האם מותר ליהנות מהם?

ומסקינן: תו לא מידי. אין להסתפק יותר בדין זה.

וצדדי הספק: מי [האם] עבודת כוכבים תופסת דמיה ביד עובד כוכבים, או לא?

הדור יתבי וקמבעיא להו [עוד ישבו והסתפקו]: דמי עבודת כוכבים, הנמצאים

אמר להו רב נחמן: מפתברא, דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים, מותרין. (60)

(שם), היאך הוכיחה הגמרא מדברי רבי יהודה, לדברי רבי עקיבא, והרי כאן שמקיים מצוה בעקירת התיפלה, לדעת רבי יהודה אינו עובר כלל ב"לא תחנם", כיון שבמקום שמקיים מצוה אין זו מתנת חנם, אלא הרי הוא כנוטל דמיו, כמו שכתב הר"ן, ולכן מותר. אך לדעת רבי עקיבא, שיש איסור לקיים כלאיים, מנלן להתיר לעבור על איסור זה כדי למעט את התיפלה?

ודין זה, בישראל דוקא נאמר, ולא לבני נח. התוספות הקשו, מהסוגיא לעיל (יב' א'), שאסרה דמי עבודת כוכבים, ומדוע כאן התירו? מכח קושיא זו, התבארו בראשונים שלש שיטות:

ומתרץ החתם סופר, יש לחלק בין האיסור לשחרר עבד בחנם, לאיסור "לא תחנם".

א. שיטת התוספות: איסור דמי עבודת כוכבים, אינו אלא כשדעתו של הגוי לקנות בדמים עבודת כוכבים. ואזי, אפילו אם לבסוף לא קנה בדמים עבודת כוכבים, אמרינן, ודאי מתחילה היתה דעתו לקנות, ולבסוף חזר בו.

האיסור לשחרר עבד בחנם, מ"לעולם בהם תעבודו", ענינו, שאסור לאדון לשחרר את העבד באופן שהפסיד את כל דמיו. ולכן אם יש לאדון ריוח בשחרור העבד, כגון שמקיים מצוה בשחרורו, מותר לשחררו.

ב. שיטת בעל המאור (עיי' לעיל בר"ן דף ג' א' בדפי הרי"ף): לכתחילה אסור לשאת ולתת עם הגויים בעד דמי עבודה זרה, אך בדיעבד, אם נושה בו חוב, והדרך היחידה להפרע ממנו היא על ידי דמי עבודת כוכבים, מותר.

אך איסור "לא תחנם", האמור בנתינת מתנת חנם לגוי, ענינו, שלא יתן לגוי להרויח בלא השקעה, ולכן אף על פי שהיהודי מקיים מצוה, מכל מקום הרי גם הגוי הרויח כאן מתנת חנם, ואסור.

ג. שיטת הרי"ף: הדבר תלוי במחלוקת הסוגיות, ודעת אב"י לעיל, שדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים אסורים.

ולכן, שפיר הוכיחה הגמרא מדברי רבי יהודה לדברי רבי עקיבא, שכשם שמותר לעבור על "לא תחנם" כדי למעט את התיפלה, כמו כן מותר לקיים כלאיים כדי למעט את התיפלה.

ובשיטת הרי"ף צריך באור: לדעת אב"י, מנין למדנו איסור בדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים, הרי הפסוק ד"והיה חרם כמוהו" נאמר רק בישראל?

מבאר החתם סופר: בירושלמי מבואר, שהטעם שכל איסורי הנאה, מלבד עבודה זרה, אינם תופסים את דמיהם, הוא משום שאיסור הנאה אין לו דמים.

60. וטעם הדבר, מבארים התוספות: כי מה שעבודת כוכבים תופסת דמיה, משום דכתיב "והיית חרם כמוהו", ודרשינן: "כל שאתה מהיה ממנו כמוהו".

סבר אב"י, שבפסוק "והיית חרם כמוהו", התחדש שלעבודה זרה יש דמים, וממילא, תופסת את דמיה.

עובד כוכבים מותרין. (61) ולכן, אם ימכרו את אליליהם קודם שיתגיירו, יוכלו להנות מדמיהם אחר הגירות. (62)

מקשה הגמרא: ודלמא, שאני התם דכיון דדעתיה לאיגוררי, ודאי בטלה, וכיון שגוי יכול לבטל עבודת כוכבים, (63) דמיה מותרים, ואין להוכיח מכאן שדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותרים בהנאה? (64)

וראיה לדבר: מדהנהו דאתו לקמיה דרבה בר אבוח, [עובדי כוכבים שבאו להתגייר לפני רבה בר אבוח], אמר להו: זילו זבינו כל מה דאית לכו, ותו איתגיירו [לכו, תמכרו את כל האלילים שברשותכם, ואזי תבואו להתגייר].

מאי טעמא?

ודאי משום דקסבר, דמי עבודת כוכבים ביד

63. בגמרא לקמן (סד' ב') מבואר, שגוי שאינו עובד עבודה זרה, כגון גר תושב, אינו יכול לבטל עבודה זרה.

וברמב"ם (הלכות מאכלות אסורות פרק יא') משמע, אפילו אם לא קיבל עליו בפני שלשה, אינו יכול לבטלה, כגון, הישמעלים, כיון שאינם עובדי עבודה זרה, אינם יכולים לבטלה.

ואם כן קשה, הרי אותם שבאו להתגייר, ודאי כבר לא עבדו עבודה זרה, ואם כן, כיצד יכלו לבטלה?

תרצו האחרונים (עיין אמרי צבי, וחתם סופר): רק אומה שמעולם לא עבדה עבודה זרה, כמו הישמעלים, ואינם בקיאים בטיב עבודה זרה כלל, הם אינם יכולים לבטלה.

אך מי שעבד עבודה זרה, אף על פי שכעת אינו עובדה, אם לא קיבל על עצמו בפני שלשה חברים שלא יעבוד יותר עבודה זרה, יכול לבטלה.

64. התוספות הקשו, מהגמרא לעיל (נג' א'), שמבואר, שאם מכר עבודה זרה לעובדיה, ודאי לא ביטלה, ואם כן, כאן שמכרו את האלילים לעובדיהם, ודאי לא ביטלו?

ותרצו, כיון שדעתם להתגייר, ודאי אינם חוששים לה, ובטלוה.

משמע מדבריו, שלא מדובר כשביטלוה בפירוש, אלא, עצם העובדה שמכרו את העבודה

ולפי זה, אין זה דין דוקא ביהודי, אלא דין כללי בעבודה זרה, שיש לה דמים, ולכן, דמיה אסורים בכל מקרה, אפילו ביד גוי.

ברם, דעת התוספות, וכל הפוסקים, דלא כדברי הירושלמי, וסברו, שלכל איסורי הנאה יש דמים, ובכל זאת אינם תופסים את דמיהם מגזירת הכתוב.

ורק בדמי עבודה זרה ביד ישראל, התחדש איסור על הדמים. ולכן, סברו, שדמי עבודה זרה ביד גוי מותרים.

61. הגאון רבי מנחם זמבא (חידושי הגרמ"ז סי' לב'), הוכיח מכאן, שלגוי אין איסור הנאה מעבודה זרה, שאם לא כן, כיצד התיר להם למכור את העבודה זרה על מנת ליהנות מדמיה, הרי זה בכלל נהנה מעבודה זרה [ואפילו אם אינה תופסת דמיה, ולאחרים מותר להנות מהדמים, מכל מקום למוכר עצמו אסור להנות ממנה]?! אלא ודאי, שלגוי אין איסור הנאה מעבודה זרה.

62. אכן, אם היו שוברים את העבודה זרה, ומבטלים אותה, היו יכולים למכור את שבריה אף לאחר שיתגיירו, אך היה בדעתם למוכרה בשלימות לעובדיה, כדי לקבל בעבורה מחיר גבוה. תוספות.

מקשה הגמרא: וכי אם רוצה בקיומו כהאי גוונא, מי [האם] אסירי?!

והתנן בקידושין (יז' ב'): "גר ועובד כוכבים שירשו את אביהן עובד כוכבים, והיו בנכסיו מעות, ופסילי עבודת כוכבים.

גר יכול לומר לו לאחיו הגוי, טול אתה עבודת כוכבים ואני מעות, או טול אתה יין נסך, ואני פירות.

ואף על פי שהגר רוצה בקיום האלילים, כדי שיוכל ליטול כנגדם את חלקו.

אך, אם משבאו לרשות הגר, אסורים בהנאה, ואסור לגר להחזירם לאחיו הגוי, על מנת ליטול כנגדן מעות או פירות".⁽⁶⁶⁾

על כל פנים מוכח, שמותר ליהודי ליטול מעות כנגד עבודת כוכבים שביד הגוי, אף על פי שהוא רוצה בקיומה.

מתרצת הגמרא: אמר רבא בר עולא,

אלא ראייתו מהכא: שנינו בברייתא, "ישראל שיהיה נושה בעובד כוכבים מנה, ומכר הגוי עבודת כוכבים שלו, והביא לו את דמיה, או מכר יין נסך שלו, והביא לו את דמיו בחובו, מותר לישראל להנות מהם.

אבל אם אמר לו, "המתן לי עד שאמכור עבודת כוכבים ואביא לך, או עד שאמכור יין נסך ואביא לך, אסור".⁽⁶⁵⁾

ומוכח, שמותר להנות מדמי עבודת כוכבים שנמצאו ביד עובד כוכבים.

והנה, אמנם פשטנו את הספק מדברי הברייתא, אך עדיין צריך לבאר את דברי הברייתא: מאי שנא רישא, דשרי להנות מדמי עבודת כוכבים, ומאי שנא סיפא דאסור?

אמר רב ששת, בסיפא, אסור להנות, משום דהוה ליה כי רוצה בקיומו. שהרי היהודי רוצה בקיום העבודה זרה עד שימכרנה הגוי. אך ברישא, שקדם הגוי ומכר בלי ידיעת היהודי, מותר להנות מדמיה. כדלעיל.

65. כתבו התוספות: רק אם לא היה המלוה יכול להפרע ממקום אחר, אזי אסור משום שרוצה בקיומה. אבל אם יכול להפרע ממקום אחר, או שיש לו ערב, אין אמירת העכו"ם מועילה כלום. [אמנם, עיין ר"ן (לא' א' בדפי הרי"ף), שהביא שיטות האוסרות בכל מקרה].

66. הרא"ש (לקמן עא' א') כתב, שאם העבודה זרה נכנסה לרשותו על כרחו, לא נאסרה. מפני שאין חצירו של אדם קונה לו על כרחו. ומדובר, כשהסכים שתכנס לרשותו, ואז נאסרה.

אמנם עיין רש"ש שם, שכתב דיש לאסור אף

זרה, מוכיחה שביטלנה.

אמנם, מלשון רש"י משמע, שודאי ביטלנה ממש קודם שמכרוה. ולפי זה לא קשיא כלל קושת התוספות.

ברם לשיטתו קשה, אם מדובר כשביטלנה בפירושו, מדוע היה עליהם למוכרה קודם שיתגירו, הלא אף אחר הגירות יכלו למוכרה, שהרי כבר בטל ממנה שם עבודה זרה?

מבאר החתם סופר: אם לא היו מוכרים את העבודה זרה מיד, היה מקום לחשוש שמא ימלכו על ביטולה מאוחר יותר. ולכן מכרו מיד, קודם הגירות.

ועיין עוד חזון איש (יו"ד סא' ס"ק ה — ז).

מתניתין, בעבודת כוכבים המתחלקת לפי שבריה.

אף אם ישבר אפשר לחזור ולהוציא ממנו את היין.

כלומר, המשנה שהתירה לגר ליטול כנגד עבודת כוכבים של אחיו, עוסקת בעבודת כוכבים העשויה זהב או כסף, ויש לה שוי אף אם תישבר. ולכן, כיון שלא אכפת לגר אם תישבר, ואינו רוצה בקיומה, מותר לו ליטול כנגדה מעות.

ואכתי קשיא לן: וחלא גם אם נאמר כדבריך, שמדובר בעבודה זרה המתחלקת לפי שבריה, ובחרס הדרייני, עדיין הגר רוצה בקיומו, שלא יגנובו וישלא יאבדו, ומדוע מותר לו ליטול פירות או מעות כנגדם?

אלא אמר רב פפא: ירושת הגר קאמרת?! כלומר, אין להקשות מירושת הגר,

ואכתי קשיא: **תינח** [תרצת את קושייתנו] **מעבודת כוכבים, אך יין נסך מאי איכא למימר?** הלא ודאי שרוצה בקיומו שלא ישפך, ובכל זאת מותר לו ליטול כנגדו פירות?

דשאני ירושת הגר, דאקילו בה רבנן, והתירו אף אם רוצה בקיומו. **גזירה שמא יחזור לקלקלו.**

מתרצת הגמרא: המשנה עוסקת **בחרס הדרייני**. כלומר, חרס שבלוע בו יין נסך, וכאשר משרים אותו במים חוזר ופולט את היין הבלוע בו.

אך בעלמא, אם רוצה בקיומו, אסור.

ובכהאי גוונא, אין הגר רוצה בקיומו. שהרי

וכן **תניא** בבבביתא **נמי הכי:** (67) **"במה** טו-ב **דברים אמורים, שירשו.** אזי הקילו רבנן, והתירו לו ליטול מעות או פירות כנגד העבודה זרה, או יין הנסך, שמא יחזור

"ברירה", והלא אף אם יתברר הדבר למפרע שזהו חלקו, מכל מקום, הרי הגר רוצה בקיום העבודה זרה, כדי שתחול הברירה על חלקו, ושוב אסור מצד "רוצה בקיומו"?

ותירץ, כונת התוספות לומר כדלהלן: בתוספות לעיל (סב' ב', ד"ה יאות) מבואר, שבכל מקרה שמשך את העבודה כוכבים לפני שקיבל את הדמים, לא חשיב כ"חליפי עבודה זרה", ומכל מבואר שם בר"ן, שאסור מדרבנן. והנה על איסור זה מועיל דין ברירה, כיון שיש ברירה באיסור דרבנן, אלא שעדיין אסור מצד "רוצה בקיומו", ועל זה הביא "תניא נמי הכי", להוכיח, שאין להתיר "רוצה בקיומו", שאם כן, אף "נשתתפו" היה מותר, משום ברירה, כנ"ל, אלא ודאי ש"רוצה בקיומו" אסור, ובגר שאני,

אם נכנסה על כרחו, משום דמי דמי עבודת כוכבים ביד ישראל.

67. **התוספות** מבארים: אלמלא ה"תנאי נמי הכי", היה מקום לפרש ולומר, שהותר לגר ליטול כנגד עבודת כוכבים מטעם ברירה, שהוברר הדבר למפרע שזהו חלקו, ולא כדברי רב פפא, שטעם ההיתר משום שהקילו בירושת הגר שמא יחזור לקלקלו.

ולכן, הובא ה"תנאי נמי הכי", להוכיח שאין להתיר מטעם "ברירה" שאם כן, אף ב"נשתתפו" יהיה מותר.

הגאון רבי אהרן משה טויבש, בעל **הקניני ראם,** הקשה על דברי התוספות: הרי אם יש איסור ב"רוצה בקיומו", מה יועיל לנו דין